www.jamejamdaily.ir

جام جم

jamejamdaily.ir

۵ ویژه فرهنگ - هنر رسانه - جامعه

یکشنبه ۱۹ شهریور ۱۴۰۲



مصطفی راغب، خواننده فعال موسیقی حسینی:

من نمک‌گیر حسینم

۸

فرهنگ ۱۱

گفت‌وگو با رحمت امینی، کارگردان نمایش «سوسمار»

یک عده می‌آیند کلاه قرمزی ببینند!

رسانه ۶

مجید شاه‌حسینی در برنامه «حماسه‌خوان» شبکه یک مطرح کرد

پاسخ عاشورا به سینمای ضدجنگ

فرهنگ ۱۰

گفت‌وگو با علیرضا قاسم‌خان، تهیه‌کننده فیلم «ستون ۱۴»

شرط‌بندی بر سر جان آدم‌ها

یادداشت

سیدعباس سیدصدرالدینی | شاعر و ذاکر اهل بیت

درآمدی بر روضه‌های خانگی



روضه‌های خانگی از مؤثرترین و کارآمدترین برگزاری‌هایی است که مبانی و مباحث دینی را بیان و تبیین، شرح و روشن می‌کند که در فرآیند برگزاری، رسما در نهاد حاضران به‌ویژه کودکان و نوجوانان می‌نشیند و عمقی می‌شود و این تاثیرگذاری چنان مهم و سرنوشت‌ساز است که مسیحیان با الگوبرداری از همین آیین ویژه ایرانیان، کشیش و واعظ با دسته‌گل (یا به فراخور حال و محل) به خانه‌های مردم سرمی‌زنند و با الهام از همین روضه‌های خانگی تبلیغ مسیحیت می‌کنند.

توصیه معصومان است پیش از آن که بیگانگان بتوانند ذهن و عقل فرزندان‌تان را بربایند و مال خود کنند به پرورش آنها بپردازید. امر اهل‌بیت را که به آنها بیاموزیم، واقعا در برابر دیگر ذهنیت‌ها بیمه می‌شوند که این آموزش و پرورش در خانواده نقش می‌گذارد. برای احیای امر اهل بیت که سفارش امام رضا(ع) است، یکی از کارها همین برپایی روضه‌هاست که سخنران به فراخور توانایی و ذاکر با توسلات و شعرهای مناسب می‌تواند مطالب را با قوت منتقل کند. به‌ویژه که اثرات وجودی این روضه‌ها بر کودکان و نوجوانان مانا‌ست، مانند حدیثی که در کودکی آموزش داده شود و همچون نقشی بر سنگ ماندگار می‌شود.

همچنین این همه سفارش به بهره‌بردن از برکاتی که در چنین مجالسی نازل می‌شود یا بنا به حدیث ذکر علی عبادت است و اهل بیت کلهم نور واحد هستند، پس این روضه خانگی، عبادتگاه است که علاوه بر آموزش، کسب معنویت و پرورش روح از اثرات آن است. روضه خانگی در گذشته‌ها هفتگی، دهگی و ماهانه در خانه‌ها (نه تکیه و حسینیه) برگزار می‌شد. برخی برگزاری‌ها خصوصی بود و فقط برای اهل خانه یا بستگان نزدیک برگزار می‌شد و برخی روضه‌های خانگی با دعوت عام بود که بسته به امکانات موجود از ده‌ها تا صدها نفر از همه‌جای شهر شرکت می‌کردند. اکنون روضه‌هایی هست که برگزاری‌شان نزدیک به ۸۰ سال تا یک سده (قرن) ادامه داشته و البته کم شمار نیستند. پس از این روضه‌ها با پذیرایی (صبحانه و...) برگزار می‌شد و حتی موجب فریضه صله رحم که از تاکیدات دین هم هست، می‌شود. نباید از برکات چنین آیین‌های ریشه‌داری غافل ماند به‌ویژه در این دوران که یورش نرم فرهنگی با هدف گزند زدن به ریشه‌های هویتی و مذهبی ما بسیار است، این مجالس می‌تواند در جایگاهی قرار گیرد که در آن بسیاری از توطئه‌های دشمنان را خنثی کند، زیرا مخاطبان روضه‌های خانگی همه از اعضای خانواده هستند و در گفت‌وگوها می‌توان بسیاری از مسائل را باز و در مورد آنها بحث و تبادل نظر کرد.

یادمان

سفر بی‌بازگشت

نگاهی به «آخرین عکس» و «عموجان» ۲ مستند از مهدی امامی کارگردانی که در بازگشت از سفر پیاده‌روی اربعین درگذشت



علی رستگار
گروه فرهنگ و هنر

بعضی مرگ‌ها و رفتن‌ها هم سینمایی است؛ مثل از دنیارفتن مهدی امامی، مستندسازی که روز جمعه در مسیر بازگشت از سفر پیاده‌روی اربعین حسینی بر اثر تصادف درگذشت. امامی متولد ۱۳۵۴ و فارغ‌التحصیل رشته کارگردانی سینما، مدرس و مستندساز انجمن سینمای جوانان ملایر و بازنشسته صدا و سیمای مرکز همدان بود. او که از سال ۶۹ در دفتر انجمن سینمای جوانان ایران دفتر ملایر فعالیت خود را آغاز کرده بود، آثاری چون آبرنگ، انتظار، سفر، خاطره سفر کوتاه با مادر، سریال تلویزیونی ایستگاه سه رهایی، تله‌تئاتر غریبه، مستند عمو جان، حبیب، مثل پروانه و آخرین عکس را در کارنامه‌اش داشت. به بهانه درگذشت مهدی امامی، نگاهی اجمالی به دو مستند آخرین عکس و عموجان به کارگردانی این مستندساز داریم.

تکیه به کوه الوند

سردار شهید حاج‌حسین همدانی از بنیانگذاران سپاه همدان و سپاه کردستان و لشکر ۳۲ انصارالحسین به‌شمار می‌آمد و از سال ۵۹ در جنگ تحمیلی حضور داشت. شهید همدانی که متولد ۱۳۲۹ بود، ۱۶ مهر ۹۴ در اطراف شهر حلب سوریه توسط گروه تروریستی داعش به شهادت رسید. مهدی امامی در مستند آخرین عکس، بخش‌هایی از شخصیت و زندگی این سردار شهید را روایت می‌کند. نکته مهم درباره این فیلم، انتخاب زاویه جذاب برای روایت و ورود به زندگی شهید همدانی است. امامی آخرین عکس حاج‌حسین با سردار شهید حاج قاسم سلیمانی را به عنوان مبدا مستند انتخاب می‌کند. بعد از شرح‌نوشت اول فیلم: «قطره‌ای که به دریا متصل می‌شود دیگر قطره نیست، دیگر دریاست» حاج قاسم سلیمانی را در جمعی صمیمانه می‌بینیم، جایی که از او می‌خواهند توضیحی درباره یک عکس بدهد، همان عکسی که در ادامه می‌بینیم و عنوان فیلم هم ارجاع به آن دارد. شهید سلیمانی درباره این عکس می‌گوید: «این شهید همدانی در روز آخر است. من داشتم از حلب می‌آمدم، ایشان هم از تهران آمده بود اینجا، رفته بود دوباره برگشته بود. ما یک طرحی داشتیم و می‌خواستیم کاری انجام بدهیم، شهید همدانی گفت من به حلب می‌روم. ایشان مسئول قرارگاه سیدالشهدا شده بود. همان‌طور که صحبت می‌کردیم به من گفت بیا عکسی با هم بگیریم که شاید آخرین عکس من و تو باشد. معمولا شهید همدانی اهل عکس‌گرفتن نبود. در طول این چند سالی که ایشان آنجا بود، یک بار ندیدم به من بگوید بیا عکس بگیریم. وقتی گفت بیا عکس بگیریم شاید این آخرین عکس باشد، من مطمئن شدم شهید می‌شود.»

حاج قاسم همچنین در بخشی دیگر از صحبت‌هایش به اعتقاد و قدرت جذب حداکثری شهید همدانی هم اشاره می‌کند: «شهید همدانی اعتقاد داشت در بعد اجتماعی باید ورودی‌های‌مان (برای جذب افراد و طیف‌های مختلف جامعه) آزاد باشد اما خروجی‌ها دیگر به هنر ما برمی‌گردد.» مهدی امامی از روایت حاج قاسم و مراسم استقبال باشکوه از پیکر شهید همدانی به عنوان نقطه ثقل و محوری مستند استفاده و آنها را در کلیت اثر تقسیم می‌کند. در لابه‌لای این دو فضای غالب و محوری هم روایت‌هایی از خانواده، دوستان و همرزمان شهید همدانی می‌بینیم



مستند عموجان

که از ابعاد مختلف شخصیتی و خاطرات‌شان از حاج حسین می‌گویند. دکتر باب‌الحوائجی که از خاطرات کودکی شهید همدانی می‌گوید و شجاعت شهید را وامدار شخصیت مادرش می‌داند، سردار رحیم صفوی همرزم شهید همدانی از سازماندهی جوانان انقلابی در سال‌های ۵۶ و ۵۷ توسط شهید همدانی می‌گوید، پروانه چراغ نوروزی همسر شهید همدانی، خواهران شهید همدانی، مرحومه خواهر دباغ فرمانده سابق سپاه همدان که صداقت و بینش حاج‌حسین را از نکات بارز شخصیتی او می‌داند، سردار محسن رضایی همرزم شهید، سردار نوری‌نژاد همرزم شهید، سردار صدیق همرزم شهید، سردار شهید علی خوش‌لفظ، سردار گلعلی بابایی دوست شهید، سعید بادامی همرزم شهید که به درخشش حاج حسین همدانی از بعد عملیاتی و نبوغ نظامی در فتح خرمشهر و عملیات فتح‌المبین اشاره می‌کند، سردار شادمانی همرزم شهید، سردار طایفه نوروز فرمانده سابق سپاه همدان و حمید حسام نویسنده دفاع مقدس و همرزم شهید از جمله مصاحبه‌شونده‌ها و راویان مستند آخرین عکس هستند.

حمید حسام تعبیر جالبی درباره شهید همدانی در فیلم دارد. او می‌گوید: «حمایت را تا گام آخر داشت و ما همیشه مثل افرادی بودیم که به یک کوه تکیه می‌کردیم. همیشه می‌گویم نسبت ما با آقای همدانی نسبت شهر همدان با کوه الوند است. ما به کوه الوند تکیه می‌دادیم. فکر می‌کنم الان آن تکیه‌گاه نیست.»

در فیلم همچنین تصاویری از جوانی و حضور شهید همدانی در جبهه و صحبت‌هایش در سال‌های اخیر را می‌بینیم. پاسخ شهید همدانی به



مستند آخرین عکس

چرایی حضور مستشاری ایران در سوریه و طرح آرزوی شهادت جلوی دوربین از جمله نکات قابل اشاره فیلم است.

دراین میان باید به سخنرانی عارفانه و انگیزشی شهید همدانی در سال‌های حضور در جبهه جنگ تحمیلی و درجمع رزمنده‌ها هم اشاره کرد؛ آنجاکه مقاومت و رزمندگی در دفاع مقدس را با عاشورا و کربلا مقایسه می‌کند: «یک دسته بودند و هستند که عاشقان اسلام و انقلابند. اینها عشاقند. برای اینها مهم نیست که توپ، تانک، شکست، پیروزی، فتح، تنهایی و ... است یا نیست. اینها یاران امام حسین هستند که می‌بینند فردا شهید می‌شوند و می‌بینند که لشکر عظیمی مقابل‌شان است و از امام حسین می‌پرسیدند آیا ما فردا شهید می‌شویم؟ ... ما باید در همه اعمال‌مان از اباعبدا... مطابقت و پیروی و تقلید کنیم. اگر در روز نبرد این‌چنین بودیم، آن روز، روز عاشورا و آن صحنه، صحنه کربلاست و ما می‌توانیم بگوییم آقاجان ما اگر (در کربلا) نبودیم یاری کنیم اما یک نمایشنامه و یک صحنه کوچک مثل کربلا و روز عاشورا را اجرا کردیم. آقاجان از ما راضی باش.»

فیلمسازی با دغدغه مردم و میهن

مهدی امامی همان‌طور که به چهره‌های مدافع حرم و وطنی چون حاج‌حسین همدانی بها می‌داد، نسبت به چهره‌های فرهنگی و هنری ایران و به ویژه همدان هم حساس بود و با ثبت روایتی از زندگی آنها، این گنجینه‌ها را به نسل جوان معرفی می‌کرد. از جمله این شخصیت‌ها مسعود جعفری جوزانی، کارگردان بزرگ سینما و تلویزیون ایران بود که در مستند «عموجان» سراغ روایت بخش‌هایی از زندگی و کارنامه سینمایی این فیلمساز می‌رود. عنوان فیلم از لقبی می‌آید که اهالی سینما و دوستان و همکاران جعفری جوزانی به او داده‌اند و با این اسم او را صدا می‌کنند.

مهم‌ترین ویژگی فیلم حضور جذاب و کاریزماتیک خالق آثار ماندگاری چون شیر سنگی، جاده‌های سرد و در چشم باد است و روایت و خاطرات شیرینش، مخاطب را تا پایان با خود همراه می‌کند. حضور او در زادگاه و محل زندگی، دوران کودکی‌اش در کنار صحبت‌هایش درباره فیلم‌های مستند و سینمایی‌اش، کلیت اثر را شکل می‌دهند. جعفری جوزانی در قالب همین صحبت‌ها هم درس سینما می‌دهد و از این نظر مستند برای هنرجویان و علاقه‌مندان فیلمسازی هم کاربردی است: «درس خواندن لزوما شما را فیلمساز نمی‌کند، شما می‌توانید پی‌اچ‌دی فیلمسازی داشته باشید اما فیلمساز نباشید.»

مجید جوزانی، علیرضا شجاع‌نوری، فریدون حسن‌پور، اصغر همت، احمد رمضان‌زاده، فتح‌ا... جعفری‌جوزانی، مجید مظفری، فردوس کاویانی، حسین علیزاده، علیرضا رئیسیان و علی جعفری فرزند علامه جعفری از جمله افرادی هستند که در این مستند از شخصیت و کارنامه مسعود جعفری جوزانی به ویژه جلوه‌های سینمای ملی و ایرانی در آثار او می‌گویند. یکی از جمله‌های رئیسیان درباره جعفری جوزانی و نقش و جایگاه او در سینمای ایران هم مهم و قابل اشاره است: «او از معدود شخصیت‌هایی در سینمای ایران است که به جای این که نوچه پرورش دهد، انسان پرورش داده است.»

مهدی امامی، ابتدای مستند عموجان می‌نویسد و می‌گوید: «این مستند بخشی از زندگی فیلمسازی است که دغدغه مردمش و میهنش را دارد. گاهی بخشی از زندگی هنری یک هنرمند، برای همه عمر کفایت می‌کند.» همین شرح‌نوشت و روایت را حالا می‌توان درباره خود امامی این مستندساز فقید هم به کار برد که در حد و اندازه خودش تلاش‌های خوبی انجام داد و همین آثار ارزشمندی که ساخت، برای غنی کردن و ارزشمند بودن عمر کوتاهش کفایت می‌کند. آثاری که نشان داد امامی هم دغدغه مردم و میهنش را داشت. روحش شاد و یادش گرامی.